

суспільства, знаходити друзів і переймати загальноприйняті моделі поведінки а процес інклюзивної освіти є динамічним, тому не існує єдиного ефективного набору, який необхідний для того, щоб викладати в інклюзивному середовищі(5). Інклюзивні цінності та ставлення до своїх підопічних відіграють визначальну роль: вчитель, який відчуває відповідальність за всіх дітей, є найефективнішим цілим саме він має постійно замислюватись над тим, яким чином учні навчаються в класі, які в них потреби та як їх враховувати, а також наскільки вони долучені до шкільної діяльності, саме тому, зі слів Лариси Самсонової «Там, де у закладі, є висока мотивація, впровадження інклюзивної освіти – не проблема, а задача» (3).

Список використаних джерел та літератури

1. Формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів / упоряд. Божко О.В. – Х.: Вид. група «Основа», 2014.
2. Хвилинки здоров'я – щодня. 1-2 класи. / упоряд. В.П. Порошук – Х.: Вид. група «Основа», 2018. – (Серія «Нова українська школа»).
- Інтернет джерела
3. Побудова інклюзії в школі: ролі основних учасників та дієві підходи. Пояснюють експерти. Лариса Самсонова, керівник експертної групи директорату дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти та науки.
<https://life.pravda.com.ua/society/2020/08/10/241905/>
4. Сайт ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Київського університету ім. Бориса Грінченка <http://rcpio.ippo.kubg.edu.ua>
5. <https://www.pedrada.com.ua/news/13-inkluzivne-navchannja-ditejj-z-porushennjami-zoru>.

Гафінець Н. М.,
вчитель початкових класів
Красилівської ЗОШ І-ІІІ ст.№1

Участь батьків в команді психолого-педагогічного супроводу – ефективність інклюзивної освіти

У статті розкривається ефективність інклюзивної освіти, яка базується на співпраці освітян та батьків, як учасників команди психолого-педагогічного супроводу дитини з освітніми потребами.

Ключові слова: інклюзивна освіта, інклюзивний підхід, команда фахівців, індивідуальна програма розвитку, повноцінна участь, соціалізація.

Сьогодні наша країна активно розвиває інклюзивне навчання з метою створення єдиних підходів у системі освіти України, де кожна дитина охоплена навчанням та зможе реалізувати свій потенціал. Успішне розв'язання завдань інклюзивної освіти сьогодні залежить від багатьох умов. Робота з дитиною з особливими освітніми потребами вимагає командного підходу. Вона об'єднує фахівців різного профілю і забезпечує обмін необхідною інформацією. Працюючи в команді, фахівці забезпечують дитині соціальну адаптацію, допомогу у навчанні та фізичну реабілітацію.

Ще не так давно вважалося, що головним вихователем дитини повинна бути школа. На сьогоднішній день ніхто не буде заперечувати, що сім'я несе основну відповідальність за розвиток дитини. Адже де як не в сім'ї закладаються найважливіші риси особистості дитини, формуються моральні її якості, відношення до людей, уявлення про характер міжособистісних взаємин, її ставлення до оточуючого світу.

Ще Василь Сухомлинський писав: «У процесі виховання людської особистості є багато сил, до яких належить: по-перше, сім'я...». Вона є джерелом духовної підтримки дитини, найбільш значущий фактор соціалізації, який за своїм впливом перевищує соціальні утворення.

Концепція сімейного і родинного виховання наголошує, що «сучасна сім'я має стати головною ланкою у вихованні дитини, забезпечити їй належні моральні та педагогічні

умови для фізичного морального і духовного розвитку». Важливість співпраці з батьками підкреслюється в українському законодавстві. Зокрема, Закон України «Про загальну середню освіту» засвічує, що батьки є учасниками навчально-виховного процесу. Побудувати сьогодні повноцінну школу без активної участі і підтримки сім'ї неможливо. Через це вагоме місце у навчанні і вихованні дітей з освітніми потребами в умовах інклюзії займає співпраця педагогів і батьків дітей, які мають особливі освітні потреби. Вона насамперед залежить від готовності батьків до повноцінного співробітництва із рядом спеціалістів у процесі навчання і виховання дитини, її корекційного розвитку. Саме від їх активної участі в команді психолого-педагогічного супроводу залежить ефективність інклюзивної освіти та фізичний розвиток їхніх дітей.

Кожна дитина розвивається відповідно до своїх можливостей. І наскільки будуть враховуватися та реалізовуватися потенційні можливості навчання і розвиток кожної дитини, її індивідуальні особливості, буде визначатися якість навчально-виховного процесу.

Батькам необхідно створити умови, які будуть враховувати порушення дитини, а саме:

- своєчасне виявлення у дитини порушення розвитку, труднощів та їх причини;
- організація поведінки та життя дитини в сім'ї;
- формування взаємостосунків дитини з членами сім'ї та з іншими людьми;
- визначення ставлення до дитини самих батьків і інших членів родини;
- дотримання оздоровчо-охоронного педагогічного режиму в сім'ї.

Важливим є співпраця батьків з фахівцями команди у процесі психолого-педагогічного супроводу в інклюзивному закладі, яка дозволяє батькам надавати дозвіл на проведення комплексного оцінювання дитини та додаткові послуги, які задовольняють освітні потреби дитини; мати інформацію про умови навчання дитини, брати участь у розробленні індивідуальної програми розвитку та бути інформованим щодо її виконання; отримувати консультації фахівців, які працюють з дитиною та розкривають динаміку її розвитку протягом навчання. Робота з батьками формується на позитивних стосунках, запорукою яких є некритичне ставлення і співчуття. Батьки дітей з освітніми потребами несуть відповідальність за них впродовж усього життя, тому мають повне право на особливу увагу і повагу з боку інших фахівців з якими співпрацюють. Співпраця вибудовується на принципах партнерства, колективного підходу до організації педагогічно-корекційного процесу, єдності діагностики і корекції, урахування думки батьків, позитивної характеристики дитини.

При складанні програми для навчання, розвитку і корекції дитини, батьки повинні бути безпосередніми учасниками. Тоді навчальна програма дитини стає насиченою та максимально ефективною. Обов'язком батьків є надання повної інформації про дитину. Саме їм відомі причини проблеми, сильні і слабкі сторони дитини, її заохочення, можливості. Разом із спеціалістами аналізувати успіхи, проблеми та труднощі, що виникають у вихованні, розвитку дитини в процесі навчання. Досвід роботи показує, що спільний аналіз проблем дитини є дуже ефективним. Він дає можливість розв'язати проблеми, узгодити методи взаємодії батьків з іншими фахівцями, коригувати, вносити зміни в індивідуальну програму розвитку дитини.

В команді психолого-педагогічного супроводу батьки повинні працювати над прийняттям рішень на користь дитини, підтримувати її, допомагати усвідомити власні почуття. Підтримка рідних для дитини, похвала її в діях та успіхах є надзвичайно важливими. На відміну від здорових дітей, діти з особливостями розвитку потребують стимулювання. Одним із найкращих стимулів є активне спілкування батьків з дитиною: читання літератури, спільні ігри, образотворча діяльність, підготовка домашніх завдань, прослуховування музики, прогулянки. В процесі такої роботи діти вчаться долати труднощі, співпрацювати з дорослими, пізнавати оточуючий світ, реально оцінювати свої можливості. Саме тут батьки залучають дитину до виконання посильних завдань. Корисно займатися такою діяльністю, яку дитина виконує з допомогою дорослого, а потім може перейти і до самостійної роботи. Розвиваючи дитину, батьки часто припускаються помилок. Вони вважають, що важливим є ті завдання, які проводились у

школі. Хоча насправді перед батьками постає завдання не виконувати роль вчителя, а невимусненим спілкуванням розвивати свою дитину, навчити пред'являти не завищені і не занижені, а адекватні вимоги, які будуть відповідати розвитку дитини. Учитель повинен донести батькам, що ні тілесна, ні розумова активність не розвивається самі по собі, а потребують систематичних багаторазових вправ, через які розвиваються вміння і навички дитини. Досить часто потрібно розкривати батькам потенційні можливості дитини та її перспективи, навчити їх прийомам організації навчання, налагоджувати взаємостосунки з дитиною та членами родини.

Батьки виступають як експерти з питань, що стосується їхніх дітей. Педагоги в свою чергу є експертами з питань освіти дітей і розвитку. Вони мають позитивно та відверто ставитися до батьків дітей, незалежно від їх особистих якостей. Коли вчитель не критикує, не дає оцінок і без будь-якого тиску заохочує батьків до прийняття власних рішень, імовірність позитивного результату збільшується, а не схвалення дій батьків може спричинити опір і відчуженість з їхнього боку. Якщо батьки не відчують довіри до фахівців та педагогів, їм дуже важко ділитися інформацією і спільно віднайти важливі рішення.

Для корекції патологічного формування особистості велике значення має допомога батьків у встановленні правильних відносин дитини з колективом. На жаль, часто батьки уникають спілкування з іншими людьми, обмежуючи в цьому й дитину. Вони не повинні ізолювати її від оточуючих, а навпаки, необхідно постійно розвивати потребу у спілкуванні з однолітками, вчити допомагати іншим, правильно сприймати допомогу товаришів і дорослих. Дитина повинна почувати себе самостійною, корисною і потрібною в оточуючому середовищі. Саме педагоги та психологи мають переконати батьків, що рано чи пізно дитина все одно буде спілкуватися з навколишнім світом і такі навички потрібні формувати якомога раніше. З метою соціалізації батьки мають навчити дитину способом культурної взаємодії між людьми правилам поведінки в громадських місцях.

Практика показує потрібно організовувати батьківські конференції, круглі столи, тематичні консультації, які проводяться у вузькому колі батьків та в більш широкому, куди запрошуються корекційні педагоги, психологи, соціальні працівники, представники громадських організацій, лікарі, усі, хто задіяний у навчально-виховному процесі дитини. Успіх співпраці з батьками буде залежати від авторитету педагогічного колективу, професійності високих моральних, людських якостей кожного члена команди супроводу дитини.

Вагоме місце займає індивідуальне консультування, яке дозволяє реалізувати індивідуальний підхід до родини, а врахувати як потреби дитини, так потреби батьків та їхню готовність до співпраці. Без консультування керівництва і підтримки батьки не завжди здатні правильно реагувати на постійно виникаючі проблеми. До кожної родини слід віднайти індивідуальний підхід, так як одні потребують більшої підтримки, другі - меншої, вирізняються своїми можливостями, пріоритетами та потребами. Саме тут на допомогу має прийти педагог і надати їм кваліфікаційну допомогу. Цілком закономірно, якщо працівники школи не будуть спілкуватися з батьками і прийматимуть рішення без їхньої згоди, батьки почуватимуться мало компетентними. Тому потрібно враховувати три фактори, які допомагатимуть залучати батьків до активної участі в ухваленні рішень, які стосуються розвитку дитини: сприятлива атмосфера, двостороннє спілкування, сприйняття батьків, як колег. Якщо батьки переконані в тому, що можуть бути корисними для своєї дитини і школа спонукає їх до залучення в освітній процес, їх активність стає набагато кращою.

Сьогодні, на жаль, трапляється і таке, що батьки не готові взяти на себе відповідальність за розвиток дитини з освітніми потребами. Тут має місце підвищення рівня психічного здоров'я самих батьків, адже їм характерне емоційне вигорання. Замикаючий у собі, батьки відмовляються від спілкування, допускають велику помилку, шукаючи шляхи розв'язання проблеми виховання розвитку і корекції вад дитини самостійно, забуваючи про те, що тільки вони з командою супроводу дитини можуть досягти найвищої мети - допомогти дитині стати здоровою і щасливою. Як би хвороба

не засмучувала життя хворого та його рідних, педагог завжди повинен переконувати батьків у тому, що не варто впадати в розпач та втрачати надію. Адже мети досягає той, хто її прагне. Любов виховується любов'ю, доброта - добротою, життя - життям, найгірше - це втрачати віру. Тому кожен педагог повинен вірити в себе, в свою справу, вірити в своїх учнів і вчити з вірою жити батьків.

Список використаних джерел і літератури

1. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. / Інклюзивна освіта. Посібник для батьків: посібник / Укладачем матеріалу є неурядова організація «Проживання в громаді» (м. Манітоба, Канада).- К., Паливода А.В., 2012 – с. 120
2. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Наказ МОН від 01.10.2010 № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання».
3. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / С.П. Миронова. - Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, - с. 164
4. Колупасва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012 – с. 192 (Серія «Інклюзивна освіта»).
5. Сухомлинський В. Батьківська педагогіка. – К., 1978. – с. 263

Герасимчук Н. Р.,
практичний психолог
Ізяславської «ЗОШ І-ІІІ ст.№5 ім. О.П. Онищука, гімназія»

Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами

Проаналізовано і структуровано різноплановий матеріал публіцистичного та практичного напрямків щодо висвітлення теми статті.

Основною метою статті є розробка, теоретичне обґрунтування й впровадження програми психологічного супроводу навчально-практичної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: інтегроване навчання, психологічний супровід, психотравматичний стрес, корекція, психологічна реабілітація, психологічна підтримка.

Інклюзивна школа – це заклад освіти, відкритий для навчання всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних чи інших особливостей. Це заклад, що забезпечує: без бар'єрне фізичне середовище, адаптує навчальні програми та плани, методи та форми навчання, гарантуючи тим самим успішне навчання усіх дітей, зокрема й дітей з особливими освітніми потребами; залучає батьків до співпраці; співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей; створює позитивну атмосферу в шкільному середовищі та в громад загалом.

Обов'язковою умовою ефективності інклюзивної освіти є усвідомлення суспільства, що інклюзія – це процес реального доручення інвалідів до активного суспільного життя й однаковою мірою необхідний для всіх членів суспільства.

Українська система освіти надає батькам учнів з особливими потребами можливість вибору різних форм навчання – у спеціальній школі, інтернаті, навчально-реабілітаційному центрі, у класах для корекції при загальноосвітньому закладі, школі-дитсадку, під час навчання вдома за індивідуальним планом, у формі екстернату тощо.

Психологічний супровід – це система професійної діяльності психолога, спрямована на створення соціально-психологічних умов для успішного навчання й психологічного розвитку дитини в ситуаціях шкільної взаємодії. Об'єктом шкільної психологічної практики є навчання й психологічний розвиток дитини в ситуації шкільної